John Lukacs
Világrend Elemzések
2026/10

2026. október 30.

SZAPPANYOS Melinda – VÖRÖS Zoltán: USA kontra Nemzetközi Büntetőbíróság – Stratégia vagy hóbort?[1]

Vezetői összefoglaló

- Az USA ICC-hez való egyre ellenségesebb hozzáállása nem pusztán Trump elnök kiszámíthatatlan döntéshozatalának eredménye, hanem az amerikai személyi állomány és szövetségesek nemzetközi büntetőjogi felelősségre vonástól való megóvását célzó hagyományos törekvést tükrözi.
- Az USA jogi, politikai, diplomáciai és gazdasági eszközök összetett rendszerét alakította ki az ICC joghatóságának korlátozására és tevékenységének befolyásolására.
- Az USA–ICC kapcsolatokon túl az utóbbira nehezedő növekvő politikai nyomás és több állam kilépési kezdeményezése fenyegeti a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás rendszerét és végső soron a nemzetközi bűncselekmények áldozatainak védelmét.
- Az ICC-t célzó 2026. októberi szankciók újabb eszkalációt jelentenek: az egyéni felelősségről folytatott vitát intézményi szembenállássá alakítják. Washington intézkedései felismerhető stratégiai logikát követnek, hosszú távú hatásuk azonban az amerikai befolyásra, a multilaterális együttműködésre és a nemzetközi jogrendre továbbra is bizonytalan.

A Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) az Amerikai Egyesült Államok (USA) által a Bíróság elnökével és személyzetének egyik további tagjával szemben 2026 nyarán bevezetett szankciókat „a pártatlan igazságszolgáltatási intézmény függetlensége elleni kirívó támadásnak" minősítette.[2] 2026 októberében a Trump-adminisztráció további pénzügyi szankciókat vezetett be az ICC-vel szemben. Nem ezek voltak az USA első intézkedései az ICC-vel szemben: egy olyan folyamatba illeszkednek, amely már Trump első elnöki ciklusa előtt elkezdődött. Az ICC rövid bemutatását követően az elemzés áttekinti ezen intézkedések időrendjét és nemzetközi kontextusát. Végső soron jelen munka arra keresi a választ, amit a nemzetközi közösség is kétségbeesetten igyekszik megérteni: „Mi ezeknek az intézkedéseknek a célja?" Van-e mögöttük észszerű megfontolás? Van-e olyan jogi vagy politikai indokuk, amely az USA szempontjából valóban értelmezhető és hasznos? Vagy pusztán Trump elnök szeszélyes döntéseinek újabb megnyilvánulásairól van szó?

1. Bevezetés

Az USA nem mindig volt ellene annak a munkának, amelyet ma az ICC végez. Sőt, a nemzetközi bűncselekmények[3] miatti első nemzetközi eljárás előkészítésében Truman amerikai elnök is részt vett, amikor Robert H. Jacksont

[1] Szappanyos Melinda (szappanyos.melinda@pte.hu) a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kara Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok Tanszékének és az NKE ÁNTK Nemzetközi Jogi Tanszékének (szappanyos.melinda@uni-nke.hu) adjunktusa. Vörös Zoltán (Voros.Zoltan@uni-nke.hu) az NKE JLI Kína és Indopacifikus Régió Kutatási Programjának tudományos főmunkatársa; a PTE BTK egyetemi docense.
[2] ICC: The ICC strongly rejects US sanctions against the institution [online, 2026.10.16]
[3] A jelen elemzésben „nemzetközi bűncselekmények" alatt az ICC joghatóságába tartozó négy bűncselekmény közül hármat értünk: az emberiesség elleni bűncselekményeket, a népirtást és a háborús bűncselekményeket. A Római Statútumban meghatározott negyedik bűncselekményre, az agresszióra különös joghatósági szabályok vonatkoznak.

nevezte ki az Egyesült Államok képviselőjévé.[4] Az előkészítő munka eredményeként a szövetségesek megállapodást kötöttek „az európai tengelyhatalmak fő háborús bűnöseinek üldözéséről és megbüntetéséről", figyelemmel arra, hogy „az Egyesült Nemzetek időről időre kinyilvánította azon szándékát, hogy a háborús bűnösöket igazságszolgáltatás elé kell állítani…".[5] A nürnbergi pert követő nemzetközi büntetőjogi fejlődésben hagyományosan több mérföldkövet különböztetünk meg. Ezek közül több az USA támogatásával és aktív közreműködésével jött létre:

- A népirtás megelőzéséről és megbüntetéséről szóló egyezményt[6] 1948-ban fogadták el, az USA december 11-én aláírta, de csak 1988. november 25-én ratifikálta.[7]
- Az ENSZ Biztonsági Tanácsa (BT) által létrehozott nemzetközi büntetőtörvényszékek, a volt Jugoszláviával foglalkozó Nemzetközi Büntetőtörvényszék (ICTY)[8] és a Ruandai Nemzetközi Büntetőtörvényszék (ICTR)[9] felállításához szükség volt az USA, mint vétójoggal rendelkező állandó BT-tag, igen szavazatára.
- Az 1949. évi genfiegyezményeket[10] és azok 1977-ben, illetve 2005-ben elfogadott kiegészítő jegyzőkönyveit[11] az USA elfogadásukat követően aláírta, az I. és II. kiegészítő jegyzőkönyvet azonban nem ratifikálta.
- Végül az ICC-t létrehozó 1998-ban elfogadott Római Statútumot[12] az Egyesült Államok 2000-ben írta alá. Az amerikai kormány azonban 2002. május 6-án arról tájékoztatta az ENSZ főtitkárát, a Római Statútum letéteményesét, hogy „az Egyesült Államok nem kíván a szerződés részes felévé válni. Ennek megfelelően az Egyesült Államokat nem terhelik a 2000. december 31-i aláírásából eredő jogi kötelezettségek. Az Egyesült Államok kéri, hogy a szerződés részesévé válás szándékának hiányát, amint

[4] Executive Order 9547: Providing for Representation of the United States in Preparing and Prosecuting Charges of Atrocities and War Crimes Against the Leaders of the European Axis Powers and their Principal Agents and Accessories
2 May 1945 [online, 2026.08.25]
[5] Nuremberg Trial Proceedings Vol. London Agreement of August 8th 1945 [online, 2026.08.25] Preambulum
[6] Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (adopted 9 December 1948, entered into force 12 January 1951) 78 UNTS 277. Magyar kihirdető jogszabály: 1955. évi 16. törvényerejű rendelet a népirtás bűntettének megelőzése és megbüntetése tárgyában 1948. évi december 9. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről
[7] Ibid.
[8] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL: Resolution 827 (1993), S/RES/827. [online, 2026.09.13]
[9] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL: Resolution 955 (1994), S/RES/955. [online, 2026.09.13]
[10] Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field; Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea; Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War; Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (all adopted 12 August 1949, entered into force 21 October 1950). ICRC: International Humanitarian Law Database. [online, 2026.09.13] Magyar kihirdető jogszabály: 1954. évi 32. törvényerejű rendelet a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben, az 1949. évi augusztus hó 12. napján kelt nemzetközi egyezményeknek a Magyar Népköztársaságban való törvényerejéről
[11] Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I) (adopted 8 June 1977, entered into force 7 December 1978); Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II) (adopted 8 June 1977, entered into force 7 December 1978); Protocol additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Adoption of an Additional Distinctive Emblem (Protocol III) (adopted 8 December 2005, entered into force 14 January 2007). ICRC: International Humanitarian Law Database. [online, 2026.09.13] Magyar kihirdető jogszabályok: 1989. évi 20. törvényerejű rendelet a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények I. és II. kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről; az 1949. augusztus 12-én aláírt Genfi Egyezmények egy további megkülönböztető jelvény elfogadásáról szóló, Genfben, 2006. június 19-én aláírt Kiegészítő Jegyzőkönyvének (III. Jegyzőkönyv) kihirdetéséről
[12] Rome Statute of the International Criminal Court (adopted 17 July 1998, entered into force 1 July 2002) 2187 UNTS 3. A Magyar jogban nem került kihirdetésre. The US publicly acknowledged that they voted against the adoption of the text. ARSANJANI, Mahnoush H.: The Rome Statute of the International Criminal Court. *The American Journal of International Law* 93:1 (1999) 22–43. 22. o.

azt e levélben kifejezte, tüntessék fel a letéteményesnek a szerződés státuszára vonatkozó nyilvántartásában."[13]

Általánosan elfogadott megállapítás, hogy az USA ellenségesen viszonyul az ICC-hez. A helyzet azonban ennél összetettebb, és nem is mindig volt igaz. Az USA ugyanis jelentősen hozzájárult a Római Statútum kidolgozásához. A szövegezés rendkívül nehéz volt, különösen azérintett felek közötti kompromisszum kialakítása az ICC joghatóságával kapcsolatos kérdésekben, ideértve az üldözendő bűncselekmények tényállási elemeit is.[14] Az USA több alkalommal büszkén sorolta fel a tárgyalások során elért eredményeit,[15] miközben természetesen voltak olyan kérdések is, amelyekben az egyeztetések nem tükrözték az amerikai álláspontot.[16] Ezutóbbi tűnik a Római Statútum elfogadása óta fennálló ellenséges hozzáállás egyik alapvető okának: az USA szilárd meggyőződése szerint, ha egy nemzetközi fórumnak nem biztosítottak kifejezetten joghatóságot meghatározott személyek felett, akkor ilyen joghatóságot semmilyen körülmények között nem gyakorolhat.

2. Az ICC – Mivel foglalkozik? Milyen kockázatot jelent?

Mielőtt megvizsgálnánk az USA ICC-vel kapcsolatos kifogásait, célszerű röviden áttekinteni, mi is az ICC, és milyen lehetséges kockázatokat jelent az Egyesült Államok – vagy bármely más állam – számára annak tevékenysége. Az ICC célja közismert: biztosítani kívánja a nemzetközi bűncselekmények – a népirtás, az emberiesség elleni bűncselekmények, a háborús bűncselekmények és az agresszió – elkövetőinek felelősségre vonását.[17] Összetett joghatósági szabályai azonban rövid ismertetést igényelnek. Először, a komplementaritás elve alapján az ügy főszabály szerint elfogadhatatlan az ICC előtt, ha azt egy joghatósággal rendelkező állam ténylegesen már vizsgálja vagy büntetőeljárás tárgyává teszi, a Római Statútum 17. cikkében meghatározott feltételek szerint.[18] Másodszor, az ICC személyi joghatósága kiterjed valamely részes állam állampolgárára, illetve olyan személyre, aki a bűncselekményt valamely részes állam területén követte el.[19] Emellett egy állam külön nyilatkozattal is elfogadhatja az ICC joghatóságát meghatározott bűncselekmények tekintetében anélkül, hogy a Statútum részesévé válna.[20] Az ICC joghatóságának gyakorlását részes állam vagy az ENSZ BT kezdeményezheti, továbbá „az ügyész saját kezdeményezésére (proprio motu) vizsgálatot indíthat a Bíróság joghatóságába tartozó bűncselekményekre vonatkozó információk alapján".[21]

Hogyan állhat meg tehát az ICC joghatósága amerikai állampolgárok tekintetében? Az egyik lehetőség, hogy az USA ratifikálja a Római Statútumot, és ezzel lehetővé teszi az ICC joghatóságának gyakorlását az amerikai állampolgárok által bárhol – akár az USA területén – elkövetett nemzetközi bűncselekmények esetében. Ratifikáció nélkül is vizsgálat alá vonható amerikai állampolgár, ha valamely részes állam területén követ el nemzetközi bűncselekményt (kivéve, ha az USA-ban már eljárás folyik ellene). Végül a Római Statútum ratifikálása nélkül az ENSZ BT is lehetővé teheti az ICC joghatóságának gyakorlását; ez azonban az USA állandó tagságára tekintettel inkább elméleti lehetőség.

[13] Communication of the United States of America, 6 May 2002. [online, 2026.09.13]
[14] KIRSCH, Philippe – HOLMES, John T.: The Rome Conference on an International Criminal Court: The Negotiating Process. *The American Journal of International Law* 93:1 (1999) 2–12. 4. o.
[15] SCHEFFER, David J.: Developments at Rome Treaty Conference, Testimony Before the Senate Foreign Relations Committee, 23 July 1998. [online, 2026.09.18]
[16] SCHEFFER, David J.: "International Criminal Court: The Challenge of Jurisdiction", Address at the Annual Meeting of the American Society of International Law, 26 March 1999. [online, 2026.09.18]
[17] Római Statútum, 5. cikk
[18] Ibid, 17. cikk
[19] Ibid, 12. cikk, 2. bek.
[20] Ibid, 12. cikk, 3. bek.
[21] Ibid, 13. cikk és 15. cikk, 1. bek.

Összességében tehát az USA akkor sem tudja teljesen kizárni az ICC joghatóságát, ha nem válik a Római Statútum részes államává. Ennek egyik fontos példája az ügyész által kezdeményezett afganisztáni helyzettel kapcsolatos nyomozás. Bár a folyamat időnként megakadt, az ICC végül arra jutott, hogy indulhat nyomozás „az Afganisztán területén 2003. május 1. óta állítólagosan elkövetett bűncselekmények, valamint az afganisztáni *fegyveres konfliktussal összefüggő, az adott helyzethez kellően kapcsolódó, más részes államok területén 2002. július 1. óta állítólagosan elkövetett bűncselekmények tekintetében".*[22] Fontos hangsúlyozni az utolsó joghatósági feltételt: ha a konfliktussal összefüggő bűncselekményt nem valamely részes állam területén, hanem például az USA-ban követik el, az ICC-nek nincs joghatósága. Így az USA területén állítólagosan elkövetett kínzásokat az ICC nem vizsgálhatja.

Lincoln P. Bloomfield Jr., a politikai-katonai ügyekért felelős amerikai külügyi államtitkár helyettese 2003-ban így foglalta össze az USA ICC-vel szembeni általános ellenállásának okát: „a Bíróság nem tartozik közvetlen elszámolással a nép érdekeinek képviseletére legitim felhatalmazással rendelkező kormányok felé".[23] Ezt az aggályt azonban tágabb összefüggésben kell értelmezni: attól tartottak, hogy az ilyen büntetőjogi felelősségre vonás elfogadása „szükségtelenül alárendelné az amerikai külpolitikát egy olyan világnak, amely gyakran kétkedve, sőt kifejezetten ellenségesen viszonyul Amerika külföldi célkitűzéseihez".[24] Ez a félelem állandónak bizonyult, hiszen láthatóan egyetlen amerikai elnök sem változtatta meg alapvetően az ICC-vel kapcsolatos hozzáállást: sem George W. Bush, sem Obama. Biden ugyan enyhítette Trump szankcióit, de ő sem fontolt meg az ICC-hez való csatlakozás lehetőségét. Fontos megjegyezni, hogy ez nem kizárólag az elnökök személyes véleményén múlott: az amerikai Kongresszus egy 2001-es törvényben kimondta, hogy az ICC-hez történő csatlakozás csak nemzetközi szerződéssel lehetséges, és ez a jogszabály ma is hatályos.[25] Az igazán ellenséges fellépés mégis Trumphoz köthető. Felmerül tehát a kérdés, miért fordul Trump élesebben az ICC ellen elődeinél. A válasz talán a történelmi körülményekben keresendő. Trump előtt egyetlen elnöknek sem kellett olyan súlyos, tömegesen elkövetett lehetséges bűncselekményekre vonatkozó vádakkal szembenéznie, mint a Trump adminisztrációnak Afganisztán ügyében.

3. Az ICC USA által kifogásolt intézkedései

3.1. Afganisztán

A Római Statútum 2003-as ratifikációja óta rendelkezik az ICC joghatósággal az Afganisztán területén elkövetett bűncselekmények tekintetében. Az előzetes vizsgálatokkal kapcsolatos tevékenységekről szóló 2016. évi jelentésében ICC Ügyészi Hivatala arra a következtetésre jutott, hogy alaposan feltételezhető, hogy az ICC joghatóságába tartozó bűncselekmények egyik csoportját „az Afganisztánba vezényelt amerikai fegyveres erők, valamint a Központi Hírszerző Ügynökség (CIA) által elsősorban a 2003–2004 közötti időszakban működtetett titkos fogvatartási létesítményekben elkövetett kínzás és az ahhoz kapcsolódó egyéb bántalmazás háborús bűncselekményei képezhetik, bár a feltételezések szerint egyes esetekben

[22] ICC APPELS CHAMBER: Judgment on the Prosecutor's appeal against the decision of Pre-Trial Chamber II entitled "Decision pursuant to article 18(2) of the Statute authorising the Prosecution to resume investigation" No. ICC-02/17-218, 4 April 2023 [online, 2026.09.18]
[23] BLOOMFIELD, Lincoln P., Jr.: The U.S. Government and the International Criminal Court 12 September 2003 [online, 2026.10.08]
[24] BARNIDGE, Robert P. Jr.: The american servicemembers' protection act and article 98 agreements: legal analysis and case for constructive engagement with the international criminal court. *Tilburg Foreign Law Review* 11:4 (2004) 738–755. 740. o.
[25] Eredeti jogszabály: H.R.3427 - Admiral James W. Nance and Meg Donovan Foreign Relations Authorization Act, Fiscal Years 2000 and 2001106th Congress (1999-2000) [online, 2026.10.15] Section 705. MA hatályos jogszabály: 22 U.S.C. 7401: Restriction relating to United States accession to the International Criminal Court [online, 2026.10.15] §7401. Restriction relating to United States accession to the International Criminal Court, point a)

ezek a cselekmények 2014-ig is folytatódtak."[26] A jelentés felsorolja a feltételezhetően elkövetett bűncselekményeket is, így többek között „háborús bűncselekményt megvalósító kínzás, a kegyetlen bánásmód, az emberi méltóság megsértése és nemi erőszak", amelyeket „jóváhagyott kihallgatási módszerek részeként" alkalmaztak az amerikai fegyveres erők számára szükséges információk megszerzése érdekében.[27] Fatou Bensouda ügyész 2017-ben kérte az ICC III. Tárgyalás-előkészítő Tanácsától a nyomozás megindításának engedélyezését.[28] Bár a kérelmet első fokon elutasították, az ICC Fellebbviteli Tanácsa végül 2020-ban engedélyezte a nyomozás megindítását.[29] Bár a nyomozás megindításának lehetősége már 2017-ben felmerült, az USA 2018–2019-ben reagált – rendkívül hevesen –, azt állítva, hogy egy ilyen eljárás teljes mértékben megalapozatlan lenne. Az amerikai ellenállás odáig fajult, hogy John Bolton, az USA nemzetbiztonsági tanácsadója megfenyegette az ICC munkatársait.[30] A konkrét jogi intézkedések hamarosan követték a fenyegetéseket, elsőként vízumkorlátozások formájában (lásd alább).

Jelenleg négy elfogatóparancs van hatályban tálib vezetőkkel szemben (a nemi hovatartozáson alapuló üldözés emberiesség elleni bűncselekménye miatt),[31] míg amerikai személyi állomány tagjaival szemben egyetlen elfogatóparancsot sem bocsátottak ki.

3.2. Palesztina

Noha Izrael nem részes állama a Római Statútumnak, az ICC Tárgyalás-előkészítő Tanácsa megállapította joghatóságát Gáza és Ciszjordánia, ezen belül Kelet-Jeruzsálem tekintetében.[32] Míg a palesztin állam más területein az ICC joghatósága egyértelmű volt,[33] a megszállt területek vonatkozásában külön mérlegelésre volt szükség. A döntés egyrészt azon alapult, hogy Palesztina az eljárási szabályok betartásával csatlakozott a Római Statútumhoz.[34] Másrészt, a Tanács az ENSZ Közgyűlésének vonatkozó határozatait is megvizsgálta, és kimondta, hogy „a vitatott határok soha nem akadályoztak meg egy államot abban, hogy a Statútum részes államává váljon".[35] E következtetésre a Tanács Kovács Péter bíró különvéleménye mellett jutott. Az e területen elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozás 2021-ben indult meg. A jelenlegi eseményeket (nevezetesen a 2023. október 7-i terrortámadás során és azt követően történteket) ugyanezen nyomozás keretében vizsgálják. A főügyész 2024. május 20-án öt személlyel szemben indítványozta elfogatóparancs kibocsátását: három Hamász-vezető és két izraeli tisztségviselő ellen. Az I. Tárgyalás-előkészítő Tanács 2024. november 21-én elfogatóparancsot bocsátott ki Benjamin Netanjahu, Joáv Gallant és Mohammed Deif ellen. A Jahja Szinvár és Iszmáil Haníje elleni elfogatóparancs kibocsátására irányuló indítványokat haláluk megerősítését követően visszavonták. A két izraeli állampolgárral szembeni vádak között háborús bűncselekmények (az éheztetés, mint hadviselési módszer alkalmazása), valamint emberiesség elleni bűncselekmények (emberölés, üldözés és más embertelen cselekmények) szerepelnek.[36]

---

[26] ICC: Report on Preliminary Examination Activities (2016), 14 November 2016, 198. bek., c) pont
[27] Ibid, 211-212. bek.
[28] ICC PRE-TRIAL CHAMBER: Situation in the Islamic Republic of Afghanistan. ICC-02/17-7-Red, 20 November 2017.
[29] ICC THE APPEALS CHAMBER: Situation in the Islamic Republic of Afghanistan. ICC-02/17-138, 5 March 2020.
[30] John Bolton speech, idézi CORMIER, Monique: Canthe ICC Exercise Jurisdiction over US Nationals for Crimes Committed inthe Afghanistan Situation? *Journal of International Criminal Justice* 0 (2018) 1–20. 3. o.
[31] ICC: Situation in the Islamic Republic of Afghanistan. ICC-02/17 [online, 2026.10.09]; ICC PRESS RELEASE: ICC Pre-Trial Chamber II unseals four arrest warrants in Situation in Afghanistan. 5 October 2026 [online, 2026.10.09]
[32] ICC PRE-TRIAL CHAMBER I: Situation on the State of Palestine. ICC-01/18-143 5 February 2021 [online, 2026.10.09] 122., 115-118. bek.
[33] ICC: State Partiest o the Rome Statute, State of Palestine [online, 2026.10.09]
[34] ICC PRE-TRIAL CHAMBER I: Situation on the State of Palestine. (2021) 112. bek.
[35] Ibid, 115-118. bek.
[36] ICC: Defendants. [online, 2026.10.09]

4. Az ICC-vel szembeni intézkedések

Miután az USA 2002-ben kinyilvánította, hogy nem kíván a Római Statútum részes államává válni, fokozatosan új jogalkotási és szakpolitikai intézkedéseket vezetett be az ICC-vel szemben. Az intézkedések rövid bemutatása során azok jogi vonatkozásait, valamint a hátterükben esetlegesen meghúzódó stratégiai megfontolásokat egyaránt elemezzük.

4.1. American Servicemembers' Protection Act (Az amerikai katonai személyi állomány védelméről szóló törvény – ASP [37]

A 2002-ben elfogadott törvény kifejezetten ellenséges hozzáállást tükröz az ICC-vel szemben, és viszonylag széles jogköröket biztosít az USA elnökének az ICC joghatóságával, valamint a vele való együttműködéssel kapcsolatos döntések meghozatalában. A törvény főbb rendelkezései:

- 2004. szakasz: Az USA hatóságai nem teljesíthetik az ICC együttműködés iránti megkereséseit; tilos személyeket kiadni az ICC-nek; az amerikai hatóságok semmilyen támogatást, így pénzügyi támogatást sem nyújthatnak az ICC-nek; a hatályos kölcsönös jogsegélyegyezmények alapján sem biztosítható jogsegély az ICC részére; továbbá az ICC nem folytathat nyomozást az USA területén (kivételt képez az ukrajnai helyzettel kapcsolatos nyomozás, amennyiben azt az USA igazságügyi minisztere /Attorney General/ engedélyezi).
- 2005. szakasz: Néhány kivételtől eltekintve (például ha a BT kifejezetten biztosítja az amerikai katonai személyi állomány mentességét) az USA katonai személyi állományának tagjai nem vehetnek részt az ENSZ Alapokmányának VI. és VII. fejezete alapján végrehajtott békefenntartó vagy békekikényszerítő műveletekben.
- 2006. szakasz: Nem adhatók át ICC-nek vagy a Római Statútum egyetlen részes államának sem olyan „nemzetbiztonsági vonatkozású minősített információk, illetve bűnüldözési információk, amelyek kifejezetten a Nemzetközi Büntetőbíróság általi nyomozás vagy büntetőeljárás tárgyát képező ügyekhez kapcsolódnak".
- 2008. szakasz: „Az elnök felhatalmazást kap arra, hogy minden szükséges és megfelelő eszközt igénybe vegyen a (b) bekezdésben meghatározott azon személyek szabadon bocsátásának érdekében, akiket a Nemzetközi Büntetőbíróság, annak nevében vagy annak megkeresésére tartanak fogva vagy börtönöznek be." A (b) bekezdés hatálya alá tartoznak a törvényben meghatározott amerikai személyek,[38] a szövetséges államok meghatározott személyei,[39]valamint „azok a személyek, akiket olyan hivatalos minőségben végzett cselekményeik miatt tartanak fogva vagy börtönöznek be, amelyeket akkor követtek el, amikor a törvény hatálya alá tartozó amerikai vagy szövetséges személynek minősültek".

Az ASPA nem élvezett egyöntetű támogatást a nemzetközi közösség részéről, és amerikai jogtudósok is élesen bírálták mind alkotmányjogi, mind pedig hatékonysági szempontból.[40] Faulhaber egyenesen amellett érvelt, hogy „egy olyan törvényjavaslat, amely új alapokra helyezi a katonai segítségnyújtást, és

[37] American Servicemembers Protection Act of 2002, 2 August 2002. [online, 30 September, 2026] A naprakész információk felhasználása érdekében a jelen elemzés elsősorban az ASPA egységes szerkezetbe foglalt szövegére támaszkodik (a törvény legutóbbi módosítására 2022. december 29-én került sor).

[38] „Members of the Armed Forces of the United States, elected or appointed officials of the United States Government, and other persons employed by or working on behalf of the United States Government, for so long as the United States is not a party to the International Criminal Court." Ibid, Section 2013 (4)

[39] „Military personnel, elected or appointed officials, and other persons employed by or working on behalf of the government of a NATO member country, a major nonNATO ally (including Australia, Egypt, Israel, Japan, Jordan, Argentina, the Republic of Korea, and New Zealand), or Taiwan, for so long as that government is not a party to the International Criminal Court and wishes its officials and other persons working on its behalf to be exempted from the jurisdiction of the ICC." Ibid, Section 2013 (3)

[40] BARNIDGE (2004)

szembefordítja az Egyesült Államokkal annak lehetséges jövőbeli szövetségeseit, nem szolgálja Amerika nemzeti érdekeit".[41]

Egy további kritikai észrevételt is érdemes megemlíteni: az ASPA eredeti szövegének 2007. szakasza kizárta a katonai segítségnyújtást a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumában részes államok számára, kivéve, ha azok a Római Statútum 98. cikke szerinti megállapodást kötöttek az Egyesült Államokkal.[42] Ezt a szakaszt azonban azóta hatályon kívül helyezték.

4.2. A Római Statútum 98. cikke szerinti kétoldalú megállapodások

A Római Statútum 98. cikkének (2) bekezdése annak kimondásával kezdődik, hogy „a Bíróság nem terjeszthet elő olyan átadás iránti megkeresést, amelynek teljesítése a megkeresett államot a nemzetközi megállapodásokból eredő kötelezettségeivel ellentétes eljárásra kényszerítené…". Az USA álláspontja szerint a Római Statútum részes államaival kötött ilyen megállapodások megakadályozzák az USA által védelemben részesíteni kívánt személyek ICC-nek történő átadását.[43] Románia volt az első állam, amely ilyen megállapodást írt alá az USA-val, 2003. szeptember végére azonban az ilyen megállapodások száma már 63-ra emelkedett.[44] Az USA mindeddig több mint 100 ilyen megállapodást írt alá.[45] Ugyanakkor több állam kategorikusan elutasította a Római Statútum 98. cikke szerinti megállapodásnak az USA által javasolt formában történő megkötését, míg más államok feltételekhez kötötték annak aláírását.[46] Az ASPA-hoz hasonlóan ezek a megállapodások is bírálatok tárgyát képezték, amelyek egyike megegyezett a fentebb már említett kritikával: a zsarolásként értékelt nyomásgyakorlással. A Római Statútum 98. cikke szerinti megállapodás megkötésének elmaradása ugyanis nemcsak az USA által nyújtott katonai segítségnyújtást veszélyeztette, hanem a Nethercutt-módosítást követően a támogatás más formáit is.[47] Ez a politika különösen a latin-amerikai országokkal szemben érvényesült. A Bush-kormányzat azonban 2006-ban megkezdte e stratégia fokozatos felülvizsgálatát és visszavonását.[48]

4.3. Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1422. (2002) számú határozata[49]

Az USA kezdeményezésére elfogadott BT határozat egyéves moratóriumot vezetett be a Római Statútumban nem részes államok ENSZ-műveletekben részt vevő akkori és korábbi tisztviselőivel kapcsolatos nyomozások tekintetében.[50] A határozat egyúttal kifejezte a Biztonsági Tanács azon szándékát, hogy a kérelmet mindaddig évente megújítja, amíg azt szükségesnek ítéli.[51] Ezen túlmenően felszólította az ENSZ tagállamait, hogy ennek megfelelően járjanak el.[52] A határozatot az ENSZ Alapokmányának VII. fejezete alapján, egyhangúlag fogadták el annak megakadályozása érdekében, hogy az Egyesült Államok – korábbi fenyegetésének megfelelően – vétójogával élve megakadályozza valamennyi ENSZ-békefenntartó művelet

---

[41] FAULHABER, Lilian V.: American servicemembers' protection act of 2002. *Harvard Journal on Legislation 40:2 (2003)* 537–558.
[42] ASPA eredeti szövege. 2002.
[43] BARNIDGE (2004) 744. o.
[44] Ibid, 745. o.
[45] CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE: Article 98 Agreements and Sanctions on U.S. Foreign Aid to Latin America, 22 March 2007 [online, 2026.10.08]
[46] ZAPPALÀ, Salvatore: The Reaction of the US to the Entry into Force of the ICC Statute: Comments on UN SC Resolution 1422 (2002) and Article 98 Agreements. *Journal of International Criminal Justice* Vol. 1 (2003) 114–134. 126. o.
[47] Consolidated Appropriations Act, *2005*, Pub. L. No. 108-447, div. D, § 574, 118 Stat. 2809, 3036–3037 (2004).
[48] Congressional Research Service: (2007) 7. o.
[49] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL: Resolution 1422 (2002), S/RES/1422. [online, 2026.10.09]
[50] Ibid, 1. bek.
[51] Ibid, 2. bek.
[52] Ibid, 3. bek.

jóváhagyását.[53] A moratóriumot egy évvel később megújították.[54] Bár az USA szándékában állt a kialakított rendszer fenntartása, ehhez végül nem sikerült megszereznie a szükséges politikai támogatást.[55] Az USA a 1422. számú határozat évenkénti megújításának biztosítására irányuló erőfeszítéseivel párhuzamosan egyes konkrét helyzetekre vonatkozó joghatósági kivételek elfogadását is szorgalmazta, különösen a Libériával kapcsolatos 1497. (2003) számú ENSZ BT-határozatban,[56] valamint a szudáni Darfur-ral kapcsolatos 1593. (2005) számú ENSZ BT-határozatban.[57] Egyszerűen fogalmazva, a határozatok a művelethez hozzájáruló állam kizárólagos joghatóságát állapították meg.[58] Mindkét stratégia komoly nemzetközi jogi bírálatok tárgyát képezte, amelyek az ENSZ Biztonsági Tanácsa Alapokmány VII. fejezete szerinti hatáskörének állítólagos hiányától egészen a határozatoknak a Római Statútum 16. cikkével való összeegyeztethetőségéig terjedtek.[59]

4.4. Vízumkorlátozások,[60] valamint ICC tisztviselőivel[61] és magával az ICC-vel szemben alkalmazott szankciók

Két évvel azt követően, hogy a főügyész 2017-ben kérelmezte az afganisztáni helyzettel kapcsolatos nyomozás megindítását, Michael Pompeo amerikai külügyminiszter vízumkorlátozási politikát jelentett be azokkal a személyekkel szemben, akiket közvetlenül felelősnek tekintettek az amerikai személyi állomány tagjait érintő ICC-nyomozásért. Az intézkedést azzal indokolta, hogy e személyek „Egyesült Államokba történő beutazása vagy ott tervezett tevékenysége potenciálisan súlyos, kedvezőtlen külpolitikai következményekkel járna".[62] Miután az ICC Fellebbviteli Tanácsa 2020 márciusában engedélyezte az afganisztáni helyzettel kapcsolatos nyomozás megindítását, Trump elnök 2020. június 11-én kiadta az 13928. számú elnöki rendeletet,[63] és ezzel felhatalmazást adott a nyomozásban részt vevő személyekkel szembeni gazdasági szankciók alkalmazására. Ennek következtében „szeptemberben az 13928. számú elnöki rendelet alapján szankciókat vezettek be Fatou Bensouda, a Nemzetközi Büntetőbíróság főügyésze ellen, mivel közvetlenül részt vett az amerikai személyi állomány tagjait érintő nyomozás lefolytatására irányuló erőfeszítésekben, valamint Phakiso Mochochoko, a Bíróság Joghatósági, Komplementaritási és Együttműködési Osztályának vezetője ellen, mivel érdemi segítséget nyújtott Bensouda főügyésznek."[64] Emellett kiterjesztették a vízumkorlátozásokat a családtagokra is.[65] Biden elnök 2021. április 1-jén hatályon kívül helyezte az 13928. számú elnöki rendeletet, április 2-án pedig Antony Blinken külügyminiszter bejelentette

[53] STAHN, Carsten: The Ambiguities of Security Council Resolution 1422 (2002). *European Journal of International Law* 14: 1 (2003) 85–104. 85–86. o.
[54] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL: Resolution 1487 (2003), S/RES/1487. [online, 2026.10.09]
[55] DEPARTMENT OF PUBLIC INFORMATION: Yearbook of the United Nations, 2004 Vol. 58, 89. o.
[56] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL: Resolution 1497 (2003) S/RES/1497. [online, 2026.10.08]
[57] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL: Resolution 1593 (2005) S/RES/1593. [online, 2026.10.08]
[58] ROSCINI, Marco: The Efforts to Limit the International Criminal Court's Jurisdiction Over Nationals of Non-Party States: A Comparative Study. *The Law & Practice of International Courts and Tribunals* 5:3 (2006) 495–527.
[59] DEEN-RACSMÁNY, Zsuzsanna: The ICC, Peacekeepers and Resolution 1422: Will the Court Defer to the Council? *Netherlands International Law Review* XLIX (2002) 353–388. EL ZEIDY, Mohamed: The United States Dropped the Atomic Bomb of Article 16 of the ICC Statute: Security Council Power of Deferrals and Resolution 1422. *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 35 (2002) 1503–1544. MOKHTAR, Aly: The Fine Art of Arm-Twisting: The US, Resolution 1422 and Security Council Deferral Power under the Rome Statute. *International Criminal Law Review* 3 (2003) 295–344.
[60] U.S. DEPARTMENT OF STATE: 2019 Digest of U.S. Practice in International Law [online, 2026.10.08]
[61] U.S. DEPARTMENT OF STATE: Actions to Protect U.S. Personnel from Illegitimate Investigation by the ICC [online, 2026.10.08] U.S. DEPARTMENT OF STATE: 2020 Digest of U.S. Practice in International Law [online, 2026.10.08]
[62] U.S. DEPARTMENT OF STATE (2019) 96-97. o.
[63] EXECUTIVE ORDER 13928—Blocking Property of Certain Persons Associated With the International Criminal Court [online, 2026.10.08]
[64] U.S. DEPARTMENT OF STATE (2020) 143. o.
[65] Ibid, 141. o.

mind a szankciók, mind a 2019-ben külön bevezetett vízumkorlátozási politika megszüntetését.[66] De Trump még korántsem végzett az ICC-vel.

Trump elnök 2025-ben visszatért a néhány évvel korábban általa kialakított szankciós rendszerhez. A 14203. számú elnöki rendelet kifejezetten az ICC „Amerika és közeli szövetségesünk, Izrael ellen irányuló jogellenes és megalapozatlan intézkedéseire" adott válaszként született.[67] Az új szankciós rendszer ismét bevezeti a vízumkorlátozásokat és a vagyoni javak befagyasztását. 2025 februárjában még kizárólag Karim Khan, az ICC főügyésze szerepelt a szankciókkal sújtott személyek listáján, később azonban a lista több további személlyel, köztük bírákkal, ügyészekkel, egy ENSZ-különleges jelentéstevővel, valamint egyes nem kormányzati szervezetekkel is bővült.[68] 2025 decemberében és 2026 augusztusában további személyek vagyonát fagyasztották be.[69]

2026. október 9-én az USA kormánya további intézkedéseket tett, és az ICC-hez köthető személyekkel szemben korábban bevezetett szankciókat követően Marco Rubio amerikai külügyminiszter bejelentette, hogy magával az ICC-t is szankciókkal sújtják.[70] Az USA Pénzügyminisztériumának Külföldi Vagyonellenőrzési Hivatala (Office of Foreign Assets Contro – OFAC) a 14203. számú elnöki rendelet alapján felvette az ICC-t a megjelölt állampolgárok és zárolt vagyonnal rendelkező személyek jegyzékére (Specially Designated Nationals and Blocked Persons List – SDN-lista).[71] Bár az általános engedélyek bizonyos ügyletek lebonyolítását továbbra is lehetővé teszik, az ICC szankciós jegyzékre történő felvétele egyértelműen fokozza Washington intézményre gyakorolt nyomását, és nyíltan megfogalmazza az ICC megszüntetésére irányuló követelést. Ahogyan Rubio fogalmazott: „Üzenetünk egyértelmű: az Egyesült Államok és állampolgárai nem tartoznak az ICC joghatósága alá. Ebben mindkét párt egyetért, de egyedül Trump elnök rendelkezik azzal az elszántsággal, hogy megtegye a fenyegetés végleges felszámolásához szükséges lépéseket. Vagy az ICC felhagy a fenyegetéseivel, vagy mi vetünk véget az ICC-nek."[72] Míg a korábbi intézkedések az ICC egyes bíráit, ügyészeit vagy más, hozzá köthető személyeket céloztak, addig az új intézkedések az ICC, mint nemzetközi büntető igazságszolgáltatási fórum pénzügyi és működési kapcsolatrendszerét szélesebb körben érintik.

Különösen figyelemre méltó a bejelentés időzítése: a szankciókat aligha véletlenül mindössze néhány órával azt követően vezették be, hogy a 2026. évi Nobel-békedíjat Navi Pillaynek, az ICC korábbi bírájának ítélték oda, akinek a nemzetközi igazságszolgáltatás területén végzett munkáját ismerte el a norvég Nobel-bizottság.[73] Az új szankciók és az amerikai külügyminiszter szóhasználata az ICC-re

[66] U.S. DEPARTMENT OF STATE: Digest of United States Practice in International Law 2021 [online, 2026.10.08] p. 115.
[67] EXECUTIVE ORDER 14203 [online, 2026.10.08]
[68] Az adatbázis elérhető: OFFICE OF FOREIGN ASSETS CONTROL: International Criminal Court-Related Sanctions [online, 2026.10.08]
[69] OFFICE OF FOREIGN ASSETS CONTROL: International Criminal Court-Related Sanctions Regulations 31 CFR part 528 GENERAL LICENSE NO. 11 Authorizing the Wind Down of Transactions Involving Certain Persons Blocked on December 18, 2025 [online, 2026.10.08]; OFFICE OF FOREIGN ASSETS CONTROL: International Criminal Court-Related Sanctions Regulations 31 CFR part 528 GENERAL LICENSE NO. 12 Authorizing the Wind Down of Transactions Involving Certain Persons Blocked on August 18, 2026 [online, 2026.10.08]
[70] U.S. DEPARTMENT OF STATE, OFFICE OF THE SPOKESMAN: Imposing Sanctions on the International Criminal Court. *US Department of State*, October 2026. [online, 2026.10.10]
[71] U.S. DEPARTMENT OF THE TREASURY, OFFICE OF FOREIGN ASSETS CONTROL (OFAC): Settlement Agreement between the U.S. Department of the Treasury's Office of Foreign Assets Control and Pegasus Worldwide Logistics; International Criminal Court Designation and General Licenses; Burma-related Designation Removal. *OFAC*, 9 October 2026. [online, 2026.10.10]
[72] U.S. DEPARTMENT OF STATE, OFFICE OF THE SPOKESMAN: Imposing Sanctions on the International Criminal Court. *US Department of State*, October 2026. [online, 2026.10.10]
[73] THE NORWEGIAN NOBEL COMMITTEE: Announcement, Nobel Peace Prize 2026. *nobelprize.org*, 9 October 2026. [online, 2026.10.10]

nehezedő nyomás fokozódását jelzik, tovább súlyosbítva a multilaterális intézmények jövőjével kapcsolatos dilemmákat, és újabb kérdéseket vetve fel azok jövőbeni működését és fennmaradását illetően.

5. Az USA kényszerítő intézkedéseinek stratégiai megfontolásai és korlátai

Az USA ICC-vel szembeni nyíltan ellenséges fellépése 2002-ben kezdődött; ezt megelőzően az ország még aktívan részt vett annak létrehozásában és intézményi kereteinek kialakításában. 2018-ra azonban az amerikai hozzáállás gyökeresen megváltozott, és az USA jogi mechanizmusokat és nemzetközi szervezeteket (például az ENSZ B-t) s igénybe vett az ICC-vel szembeni elutasító álláspontjának érvényesítésére. Donald J. Trump első elnöki ciklusa alatt az ellenséges fellépés új eszközökkel gazdagodott, és bár a Biden-kormányzat nagyobb önmérsékletet tanúsított, az USA alapvető álláspontja nem változott. Trump második elnöki ciklusának 2025-ös kezdete óta az USA folyamatosan fokozta az ICC-re és a nemzetközi közösség annak tevékenységében részt vevő tagjaira gyakorolt nyomást. Az elemzés alapján ugyanakkor megállapíthatónak tűnik, hogy az ICC személyi állományával szemben bevezetett szankciók nem feltétlenül önkényes vagy esetleges intézkedések, hanem minden esetben az ICC konkrét tevékenységeire adott válaszlépések.

A döntések nem hóbortosak tehát, de talán nem is stratégiai megfontolásokon alapulnak. Az USA ellenséges hozzáállását bíráló jogtudósok egyöntetűen rámutatnak arra, hogy amennyiben az nem vesz részt az ICC működésében, rendkívül korlátozott lehetősége marad arra, hogy befolyásolja a nemzetközi közösség által a nemzetközi büntetőjog területén kialakított és alkalmazott szabályokat. Több szerző arra is felhívja a figyelmet, hogy amennyiben a Trump-kormányzat el kívánja kerülni az ICC általi nyomozást, célszerű lenne a komplementaritás elvére támaszkodnia: ha az állam saját joghatósága keretében tényleges és érdemi büntetőeljárást folytat az elkövetők felelősségre vonása érdekében, az ICC nem járhat el.[74]

Tágabb geopolitikai és globális összefüggésben az USA és az ICC közötti konfliktus a világrend átalakulásával kapcsolatos folyamatok, valamint a korábbi, szabályokon alapuló nemzetközi rend lebontása körüli küzdelemként is értelmezhető.[75] Ezzel egyidejűleg felveti azt a dilemmát is, hogy a nemzetközi intézmények milyen mértékben lesznek képesek megőrizni függetlenségüket az új korszakban. Washington egyre inkább kényszerítő és fenyegető jellegű fellépése ezért olyan törekvésként értelmezhető, amelynek célja annak megakadályozása, hogy a nemzetközi jogi mechanizmusok korlátozzák az amerikai szereplők és stratégiai szövetségeseik tevékenységét. E megközelítés alapján az intézkedések nem feltétlenül irracionálisak, és nem is értelmezhetők pusztán Donald Trump személyes döntéseiként, hanem inkább az amerikai stratégiai autonómia megőrzésére irányuló, hosszabb múltra visszatekintő politikai hagyomány részét képezik.

Ugyanakkor fontos különbséget tenni ezen intézkedések közvetlen hatékonysága, megítélése és hosszú távú stratégiai következményei között. Amint az a kezdeti reakciókból is kitűnik,[76] a gazdasági szankciók korlátozhatják az ICC működését, és növelhetik az intézmény fenntartásának politikai költségeit. Ugyanakkor ezek az új szankciók alááshatják a tágabb nemzetközi rend hitelességét is, amelynek alakításában az USA hagyományosan vezető szerepet játszott, legalábbis a szabályokon alapuló nemzetközi rend keretei között. Úgy tűnik tehát, hogy Washington tovább gyengíti a nemzetközi rendszer azon

[74] CORMIER, 20. o.
[75] Ebben az összefüggésben érdemes bemutatni azt az amerikai álláspontot is, amely bírálja e nemzetközi intézmények kvázi visszaélésszerű működését, például az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának összetételét illetően.
[76] Al Jazeera: European states, Canada, Japan and UN back ICC against US sanctions. *Al Jazeera*, 9 October 2026. [online, 2026.10.10]

intézményi alapjait,[77] amelyek mindeddig jelentős befolyást biztosítottak számára. Következésképpen hosszú távon a kulcskérdés nem csupán az, hogy a szankciók szolgálnak-e konkrétan azonosítható amerikai érdekeket, hanem az is, hogy az ICC működésének korlátozásából származó előnyök meghaladják-e az intézményi legitimitás csökkenéséből és a nemzetközi együttműködés gyengüléséből fakadó lehetséges veszteségeket.

Bár az ICC-vel szembeni ellenséges hozzáállás, pontosabban az együttműködés hiánya vagy a támogatás megtagadása nem kizárólag az Egyesült Államokra jellemző, a szankciók alkalmazása sajátosan amerikai jelenség. Trump elnök 2029-ig jelentősen megnehezítheti az ICC és tisztviselői működését és munkáját, ahelyett, hogy érdemben foglalkozna az amerikai személyi állomány tagjai által esetlegesen elkövetett bűncselekményekkel.

6. A nemzetközi büntető igazságszolgáltatásra és a globális rendre gyakorolt hatások

Egyértelmű, hogy amíg Trump elnök hivatalban van, az USA és az ICC közötti kapcsolatot továbbra is az együttműködés hiánya fogja jellemezni. Az USA ellenséges hozzáállása azonban nem a legsúlyosabb probléma. Ennél is aggasztóbb, hogy más államok is követik ezt a tendenciát. Mali, Niger és Burkina Faso röviddel a Szahel-államok Szövetségének (Alliance des États du Sahel) létrehozását követően bejelentette a Római Statútumból való kilépési szándékát.[78] Azóta még több állam döntött hasonlóképpen,[79] nem sokkal azt követően, hogy az USA külügyminisztere kifejtette, miért fogja az USA „tégláról téglára lebontani az ICC-t”. [80] A sorban a legújabb Naoero, amelynek elnöke az ENSZ Közgyűlésének 81. rendes ülésszakán jelentette be az ország kilépési szándékát: „Elnök úr, hasonlóképpen úgy látjuk, hogy egy másik multilaterális intézmény, nevezetesen a Nemzetközi Büntetőbíróság napjainkban egyre inkább elveszíti jelentőségét. Ezért elérkezettnek látjuk az időt arra, hogy megszüntessük részvételünket annak működésében, és visszavonjuk tagságunkat. Mielőtt elhagynám New Yorkot, Naoero letétbe helyezi a Római Statútumból való kilépésről szóló okiratát a letéteményesnél.”[81]

Washington szankcióit a nemzetközi rendszer átalakulásának összefüggésében is érdemes vizsgálni. Az ICC-vel szembeni egyre intenzívebb támadások kihívást jelentenek a nemzetközi büntetőjogi felelősségre vonás előmozdítására létrehozott intézmény hatalmával és legitimitásával szemben. Ez a tendencia különösen jelentős egy olyan nemzetközi környezetben, amelyet a fokozódó geopolitikai versengés és a növekvő bizonytalanság jellemez.[82] Az USA álláspontja ebből a szempontból különösen jelentős, mivel

[77] VÖRÖS, Zoltán – TARRÓSY, István: Rendezetlen világrend: poszthegemón bizonytalanság és a helyi-regionális háborúk kockázata [Unstructured world order: Post-hegemonic uncertainty and the risk of local-regional wars]. In: VÖRÖS, Zoltán – TARRÓSY, István (eds.): Poszt-hegemón bizonytalanság – A globális rend eróziója és a regionális háborúk kockázata [Post-hegemonic uncertainty – The erosion of the global order and the risk of regional wars]. Budapest: Ludovika, 2027. Accepted for publication.

[78] Joint Communique of the States of the AES Confederation Relating to the Withdrawal from rhe Rome Statute of the International Criminal Court [online, 2026.10.08]

[79] COALITION FOR THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT: Wave of Withdrawals and New US Campaign Threaten Victims' Access to Justice: The International Criminal Court Needs Immediate Action from Its States Parties [online, 2026.10.08]

[80] RUBIO, Marco: Why We’re Dismantling the ICC 14 July 2026 [online, 2026.10.08]

[81] ADEANG, David Ranibok: Full Statement at the General Assembly, Transcript & summary 22 September 2026 [online, 2026.10.08]

[82] A Nemzetközi Büntetőbíróság létrehozása és működése valóban jelentős előrelépést jelentett a nemzetközi bűncselekmények elkövetőinek egyéni büntetőjogi felelősségre vonása terén. Ugyanakkor működése már a szabályokon alapuló nemzetközi rend időszakában is rávilágított bizonyos egyenlőtlenségekre: a nagyhatalmak távolmaradása következtében a közös jogi normák nem feltétlenül jártak együtt az egyenlő mértékű felelősségre vonással. Az amerikai katonák által állítólagosan elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos korábbi vizsgálatok, valamint azok későbbi háttérbe szorulása jól szemléltetik a nagyhatalmak felelősségre vonásának korlátait. A Putyin, Netanjahu és Gallant ellen kibocsátott elfogatóparancsok ugyanakkor a Bíróság függetlenségéről tanúskodnak, végrehajtásuk azonban az államok együttműködésétől függ. A Nemzetközi Büntetőbíróság tehát egyszerre képes megkérdőjelezni a nagyhatalmak kiváltságos helyzetét, miközben a büntetőjogi

ha egy olyan szereplő, amely korábban a szabályokon alapuló nemzetközi rend fenntartásán munkálkodott, fellép a nemzetközi rend normáinak védelmére hivatott intézményekkel szemben, az további politikai legitimációt biztosíthat azon kormányok számára, amelyek saját nemzetközi jogi kötelezettségeik csökkentésére törekednek – még akkor is, ha alapvető motivációik jelentősen eltérnek egymástól.

A következmények azonban még bizonytalanok: a szankciók újabb hulláma felgyorsíthatja a nemzetközi intézményrendszer fragmentációját, ugyanakkor arra is ösztönözheti a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás iránt elkötelezett államokat, hogy megerősítsék együttműködésüket, és olyan mechanizmusokat alakítsanak ki, amelyek biztosítják az ICC függetlenségének védelmét.

Amint arra fentebb röviden már utaltunk, az USA hagyományos szövetségeseinek reakciói a helyzet egy további dimenziójára világítanak rá. Számos európai kormány és az USA más közeli partnerei Washington egyre szigorodó szankciói ellenére ismételten megerősítették az ICC melletti elkötelezettségüket.[83] A szembenállás arra is rávilágít, hogy a vita nem értelmezhető pusztán a nyugati hatalmak, valamint a fennálló nemzetközi rendet bíráló és a status quo megváltoztatásában érdekelt államok közötti konfliktusként, hiszen a transzatlanti közösségen belül is vitákat generál a nemzetközi intézmények és a nemzetközi jog jövőjéről. Mindezek a reakciók felvetik azt a kérdést is, hogy a nyugati tömbön belül az USA nemzetközi szerepvállalásával kapcsolatban korábban kialakult nézeteltérések – például a NATO-val kapcsolatos amerikai kritikák vagy az iráni háború problematikája – miként alakulnak tovább a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás területén tapasztalható szembenállás fényében.

Ez az eszkalációs tendencia aligha ér véget mindaddig, amíg Trump elnök az ENSZ Közgyűlése előtt elmondott kiemelt jelentőségű beszédében hosszú perceket szentel az ICC jelentőségének, integritásának és működése jogszerűségének megkérdőjelezésére: „Az Egyesült Államok ugyanilyen határozottan ellenzi a Nemzetközi Büntetőbíróság néven ismert, ellenőrzés alól kikerült intézményt. Soha nem fogjuk megengedni, hogy amerikai katonákat vagy bárki mást olyan Amerika-ellenes törvényszék vizsgáljon, illetve koncepciós pereknek vessen alá, amelynek nincs joghatósága felettünk, és amely gonosz emberek csoportjából áll. Felszólítom az ICC valamennyi részes államát, hogy haladéktalanul, hivatalosan is lépjen ki ebből a szabályokat semmibe vevő intézményből.”[84]

Az USA és az ICC közötti szembenállás és vita végső soron egyszerre jelenti a Washington által fenntartott nyugati szövetségi rendszer ellenálló képességének próbáját az új világrendben, valamint annak a dilemmának a megjelenését, hogy a nemzetközi intézmények képesek-e megőrizni függetlenségüket akkor, amikor döntéseik ellentétesek a nagyhatalmak érdekeivel. A 2026 októberében bevezetett amerikai szankciók alapján megállapítható, hogy a gazdasági nyomásgyakorlás nemcsak kormányokkal és egyénekkel, hanem a nemzetközi igazságszolgáltatás intézményi infrastruktúrájával szemben is alkalmazható. A hosszú távú következmények azonban túlmutatnak az ICC-n. A nemzetközi büntetőjog érvényesítésének nagyhatalmak általi megkérdőjelezése kétségeket ébreszt a nemzetközi felelősségre vonási mechanizmusok hitelességével kapcsolatban. A nemzetközi reakciók, a meghozott intézkedések és az ICC jövője így egyúttal annak is próbáját jelentik, hogy az átalakuló nemzetközi rend mennyiben képes összeegyeztetni az állami szuverenitást, a hatalmi érdekeket és a felelősségre vonás követelményét.

felelősségre vonás terén fennálló egyenlőtlenségekre is rávilágít. Összességében a Bíróság eredményei kézzelfoghatók, hatékonyságát és hitelességét azonban gyengíti, ha az államok kizárólag az ellenfeleikkel szembeni eljárások esetében támogatják a nemzetközi büntető igazságszolgáltatást. A szabályokon alapuló struktúrák lebontása tovább erősíti ezt a kettősséget, miközben Washington szankciói a szervezet hatékonyságát és működését is veszélyeztetik.

[83] Al Jazeera: European states, Canada, Japan and UN back ICC against US sanctions. *Al Jazeera*, 9 October 2026. [online, 2026.10.10]

[84] TRUMP, Donald J.: Full Statement at the General Assembly, Transcript & summary 22 September 2026 [online, 2026.10.08]

A John Lukacs Világrend Elemzések sorozat a globális politikai és gazdasági rend átalakulásával kapcsolatos legfontosabb kérdéseket tárgyalja. A sorozat célja, hogy tudományos igénnyel megírt elemzéseken keresztül hozzájáruljon a világrend változásáról folytatott diskurzushoz, és feltárja a nemzetközi kapcsolatokban zajló dinamikákat. Az elemzések a nagyhatalmi versengést, a globális politikai struktúrák átalakulását, valamint a 21. századi világpolitikai tájat formáló kulcsszereplők külpolitikáját elemzik.

A sorozatot a John Lukacs Intézet keretében működő Amerika Kutatási Program és a Kína és Indopacifikus Régió Kutatási Program közösen szerkeszti. A sorozat szerzői elsősorban az Intézet kutatói, kutatócsoportjaink tagjai, de külsős szakértők is részt vehetnek, akik a tudományos követelmények betartásával kívánják kifejteni véleményüket. Az elemzések angol és magyar nyelven egyaránt elérhetőek, és céljuk, hogy a tudományos közösség, a döntéshozók, valamint a szélesebb közönség számára is értékes és hasznos betekintést nyújtsanak a világrend változásába.

Kiadó:
John Lukacs Intézet
Eötvös József Kutatóközpont
Nemzeti Közszolgálati Egyetem

ISSN: 3094-113X

Szerkesztők:
Csizmazia Gábor, Eszterhai Viktor, Tárnok Balázs

Szakmai lektor:
a Szerkesztők

© Szerző(k)

A kiadó elérhetősége:

1441 Budapest, Pf. 60.
Tel: 00 36 1 432-9000
E-mail: jli@uni-nke.hu